

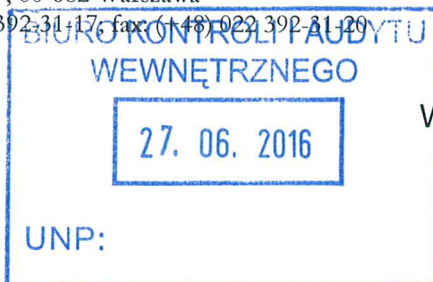

PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA

Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa
tel.: (+48) 022 392-31-17; fax: (+48) 022 392-31-29

www.prokuratoria.gov.pl
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl

Warszawa, dnia 24 czerwca 2016 roku

KR-51-288/16/MSI
W/5371 /16

Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

Dot. DL-VII-4670-10/16/19
160620-00793

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na otrzymane w dniu 21 czerwca 2016 roku pismo zawierające prośbę o przedstawienie opinii dotyczącej projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zmiany rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych, poniżej przedstawiam stanowisko Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w tej kwestii.

Projektowane rozporządzenie obniża wysokość opłat za czynności radców prawnych przewidziane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804) w celu zapewnienia dostępu do procesów sądowych i zmienia stawki obowiązujące od 1 stycznia 2016 r..

W pierwszej kolejności należy wskazać, że opłaty za czynności radców prawnych stanowią podstawę do zasądzenia przez sądy zwrotu kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, przy uwzględnieniu rodzaju i zawłości sprawy oraz wymaganego nakładu pracy radcy prawnego (art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 o radcach prawnych, Dz. U. z 2016 r. poz. 233 z późn. zm.). Z jednej strony opłaty te powinny zatem odpowiadać realnemu nakładowi pracy radcy prawnego w sprawie, z drugiej pełnią one istotną rolę instrumentu dyscyplinującego strony do podejmowania racjonalnych decyzji w przedmiocie przedsięwzięcia określonej czynności procesowej, czy jest ona uzasadniona zarówno pod względem faktycznym jak i prawnym, co stanowi środek przeciwdziałania nadużywaniu prawa do sądu.

2016-06-29
P. J. Hablewski

160627-01134

Aktualnie obowiązujące rozporządzenie zmieniło z dniem 1 stycznia 2016 r. poprzednio ustalone stawki określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461 oraz z 2015 r. poz. 616 i 1079). Stawki, zgodnie z uzasadnieniem proponowanych zmian, uległy zmianie o 100%. Należy jednak zauważyć, że tak jak proponowane stawki, w podobnym zakresie zmieniło się zarówno przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, jak i płaca minimalna. W październiku 2002 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wynosiło 2.262,15 zł (Dz. Urz. GUS z 2002 r. nr 12, poz. 90), natomiast w styczniu 2016 r. była to kwota 4.164,12 zł (Dz. Urz. GUS z 2016 r. poz. 25). Z kolei płaca minimalna wzrosła z 760 zł obowiązujących w 2002 r. do 1.850 zł w 2016 r. Oznacza to, że wzrost opłat za czynności adwokackie odpowiada wzrostowi zarówno płacy minimalnej, jak i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, a tym samym jest ściśle związany ze wzrostem zamożności oraz możliwości zarobkowych społeczeństwa. Należy ponadto pamiętać, że zgodnie z treścią art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zatem przepisy procedury cywilnej dają sądowi możliwość – w szczególnie uzasadnionych wypadkach, do których zalicza się również trudną sytuację materialną strony – ograniczenie kosztów, jakie strona zobowiązana jest ponieść w związku z przegranym procesem, w tym zwrócić przeciwnikowi koszty wynagrodzenia jego pełnomocnika. Uwzględnienie trudnej sytuacji majątkowej stron postępowania, w tym w sprawach wskazywanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości jako szczególne, jak o opróżnienie lokalu mieszkalnego czy ze skargi na czynności komornika, które mogą częściej dotyczyć osób w trudnej sytuacji materialnej, następuje w trybie art. 102 k.p.c., a zróżnicowana sytuacja materialna społeczeństwa nie uzasadnia ogólnego obniżenia opłat za czynności adwokatów.

Prokuratoria Generalna wskazuje, że stawki przedstawione w projekcie rozporządzenia znacząco odbiegają od stawek rynkowych za prowadzenie poszczególnych rodzajów spraw. Należałoby rozważyć, czy taka regulacja nie stawia w niekorzystnej sytuacji strony wygrywającej proces oraz czy nie ogranicza dostępu do profesjonalnej pomocy prawnej osobom będącym w przeciętnej sytuacji majątkowej. Osobom takim z jednej strony nie przysługuje zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, z drugiej strony nie mogą liczyć na realny zwrot poniesionych kosztów pomocy prawnej. Przykładowo często skomplikowane sprawy rozwodowe, wymagające również osobistego stawiennictwa pełnomocnika na rozprawie, związane z orzekaniem o winie oraz z opieką nad

dziećmi, w przypadku pełnomocnika w wyborze, wymagają nakładów znacznie przeważających proponowane 720 zł.

Wątpliwości budzi zmiana wysokości stawek w przypadku spraw rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym, elektronicznym postępowaniu upominawczym (EPU), postępowaniu nakazowym oraz europejskim postępowaniu nakazowym jedynie ze względu na niedostosowanie systemu teleinformatycznego obsługującego EPU do nowych stawek opłat za czynności adwokackie. Jak było wskazywane powyżej, opłaty stanowią podstawę do zasądzenia przez sądy zwrotu kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, a ryzyko ich poniesienia powinno pełnić rolę instrumentu dyscyplinującego strony do podejmowania racjonalnych decyzji w przedmiocie przedsięwzięcia określonej czynności procesowej. Zatem ustalenie wysokości opłat w taki sposób, aby były zgodne z aktualnym systemem teleinformatycznym, który z założenia ma służyć do realizacji celów postępowania, a nie te cele wyznaczać, wydaje się niewłaściwe.

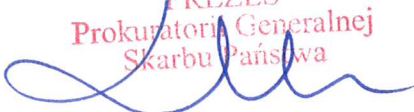
Jak najbardziej wskazane wydaje się wprowadzenie dwóch nowych progów, w odniesieniu do spraw, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 2.000.000 zł oraz 5.000.000 zł, zarówno ze względu na poziom skomplikowania tego typu spraw, ich długotrwałość, jak i odpowiedzialność pełnomocnika. Jednak wartość przedmiotu sporu nie może być traktowana jako jedyny wyznacznik wysokości stawki minimalnej. Należy jednak zauważyć, że wysoka wartość przedmiotu sporu może także dotyczyć spraw, w których nie występują skomplikowane problemy prawne, czy dochodzone roszczenie jest oczywiście bezzasadne. Z różnych bowiem względów, sprawy których wartość przedmiotu sporu jest bardzo wysoka, nie wymagają dużego nakładu pracy, ani pod względem faktycznym, ani prawnym, podczas gdy są sprawy o niskiej wartości przedmiotu sporu generujące bardzo skomplikowane problemy prawne, w których rozwiązanie musi zaangażować się pełnomocnik. Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa prowadzi wiele postępowań o różnej wartości przedmiotu sporu, w których wymagany jest duży nakład pracy, a weryfikacja przeprowadzanych dowodów – w tym opinii biegłych – wymaga dużego zaangażowania, a często również posiłkowania się wiedzą specjalistyczną i z tego doświadczenia wynika, że nierzadko również sprawy o dość niskiej wartości przedmiotu sporu (nawet poniżej 500 zł) wymagające pracochłonnej analizy akt i dokumentacji oraz częstego stawiennictwa pełnomocnika w sądzie. Wiele osób wszczyna procesy o niskie kwoty, bez żadnego realnego uzasadnienia, angażując stronę przeciwną oraz sąd w długotrwałe i czasochłonne postępowanie dowodowe, nie ponosząc z tego tytułu żadnych skutków innych niż przegranie procesu, podczas gdy strona przeciwna nie ma żadnych możliwości odzyskania chociaż częściowego zwrotu kosztów wynagrodzenia pełnomocnika. Praktyka pokazuje, że stawka

niższa niż 600 zł za jakąkolwiek sprawę toczącą się przed sądem w postępowaniu rozpoznawczym nie jest w żaden sposób adekwatna do koniecznego nakładu pracy. Doskonałym przykładem jest postępowanie wieczystoksięgowe, które rodzi wiele problemów prawnych zarówno w sferze prawa materialnego jak i procesowego, w każdej sprawie można złożyć skargę kasacyjną, a obecnie przewidziane wynagrodzenie pełnomocnika wynosi 240 zł. Należy bowiem pamiętać, że sądy niezwykle rzadko zasądzają wielokrotność stawek podstawowych.

Podsumowując, należy stwierdzić, że w ocenie Prokuratury Generalnej przy podjęciu decyzji w przedmiocie dalszych prac nad opiniowanym projektem uzasadnione byłoby ponowne rozważenie istniejących rozwiązań systemowych oraz potencjalnych konsekwencji proponowanych rozwiązań dla wszystkich grup społecznych. Celowe byłoby także, przed podjęciem inicjatywy ustawodawczej w tym względzie, przeprowadzenie badań akt sądowych lub uzyskanie danych z sądów pozwalających stwierdzić jak w świetle powyższych regulacji stosowany jest m. in. art. 102 k.p.c.

Z poważaniem

PREZES
Prokuratury Generalnej
Skarbu Państwa

Leszek Bosek